

SZILÁGY-SOMLYÓ.

TÁRSADALMI HETILAP

ÉS A SZILÁGYSOMLYÓ-VIDÉKI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
NAGY LÁSZLÓ.

SZERKESZTŐSÉG:

Sz.-Somlyón a gimnázium épületében,
hová az előfizetések és a kéziratok küldendők.
Hirdetések jutányos árban. Bélyegdíj 30 kr.

A magyar nemesség.

II.

Ötven esztendő folyt le Széchenyi „Hitel”-nek megjelenése óta. E munkában ki volt fejtve társadalmi s közvetve politikai átalakulásunk programja.

Ötven év alatt nagy átalakuláson ment át a nemzet. Nagy események jelzik a megfutott utat. A magyar társadalom képe megváltozott, teljes társadalmi, politikai és jogi változáson ment keresztül.

Széchenyi a konzervatizmus híve, ez uton óhajtott az átalakulást, csak hogy radikális uton: Deák által a jogi s Kossuth által a politikai s társadalmi téren.

Ne félj szerkesztő barátom, nem jutatlak politikai discussiók által az államügyész kezeibe. Historiát mondok el: okulásul a jelennek, tanulságul a jövőnek.

A Lipót-féle politikai machiavelisticus elv: tedd a nemzetet koldussá, Széchenyi lánglelkében: tedd őt gazdaggá és azután szabaddá elvvé változott.

Ez a jelszó is meg lett fordítva: először szabaddá és aztán gazdaggá! Széchenyi megbukott. Lettünk politikailag egyenlők, jogilag egyenlők és társadalmilag is egyenlő — szegények!...

A helyes történelem nem elégszik meg az események puszta felsorolásával, hanem

kutatja azoknak indító okait is. Birál, bonczol, méltat, itéletet mond. Követjük mi is ezen utat.

Ne értessünk félre. Ne vádoljon senki konzervatizmusról, sem tulhajtott radikalizmusról!

Szükségünk volt társadalmi átalakulásra, szükségünk volt politikai és jogi egyenlőségre. A 48 előtti státus quo-val elvesztünk volna a modern jogállamok között.

Csak hogy az átalakulásban kardinalis hiba történt. A társadalmi átalakulás nem történt meg a módok és eszközök higgadt, megfontolt számbavétele mellett. A forradalmi idő rögtönző hatalma oly társadalmi eszméket emelt érvényre, melyeknek hatása romboló lett, s a mi legsajnosabb a dologban, az, hogy e rombolás még manap is tart.

Ez az átalakulás salto mortale volt s így okszerűen kellett következnie az agráris krízisnek, mert rögtönzött politikai átalakulások olykor-olykor még helyesek is lehetnek, de társadalmiak csak gondos óvintézkedések által vihetők keresztül.

Kétszeres ok sürgette nálunk ez óvrendszabályok megtartását, főleg azért, mert Magyarország még ekkor per eminentiam földmivelő ország volt s a hirte-

len ugrás által be kelle következnie a földbirtokos osztály megrendülésének.

Az 1668-iki angol és az 1789-iki francia forradalom, ugyszólván egy tollvonással szüntette meg a kiváltságos osztály előjogait. Igen, de mind Angliában, mind Franciaországban meg voltak a társadalmi átalakuláshoz megkívánt feltételek. Itt is, ott is meg volt a gazdag és hatalmas iparos és kereskedő osztály, meg volt egy széles alapra fektetett polgári osztály.

Kinek jutna eszébe a 48 előtti időkben Magyarországon kompakt polgári osztályt keresni?!

Nálunk ki lett véve a nemesség kezéből a kizárólagos hatalom, de nem volt más osztály, mely azt kezébe vehette, vagy a melylyel azt megosztani lehetett volna.

A nemesség előjogai megszűntek, de megmaradtak a régi köteleességek, megtöztözve ujjakkal... maradt a régi hatáskör... a régi hivatás.

A gentryn kívül nem volt más osztály s nem is lehetett annak mindent absorbáló képessége mellett.

Nagyon tévedne az, aki azt hinné, hogy a 48 előtti nemesség zárt osztály, áthidalhatlan kaszt volt. Nálunk nem a vérnek tisztasága, nem a kék vér képezte alapelvét, mint ez a nyugati aristokracziá-

TÁRCZA.

A három madár.

Coppeé Ferencz.

Francziából: Ilosvay József.

Igy szoltam a vadgalambhoz,
Távol földön valahol
Egy virág nyíl, mit ha bírnék,
Egykor tán felém hajol.
Menj el arra kis madárkám
És keresd fel utadon!
A vadgalamb azt felelte:
Messze, messze van nagyon.

Igy szóltam a büszke sashoz:
Segíts! számítok reád,
S még ha az ég tüze is az,
Mely nekem kell, s üdvöt ad,
Szállj fel érte túl a felhőn
És rabold el azt nekem.
A sas reá azt felelte:
A magasság végtelen.

Igy szóltam a keselyűhöz,
Ha szíve már mást szeret,
Izról-izre marcangold szét,
S vedd belőle részedet,

Ámde kiméld, hogyha karmad
Közte ép darabra lelt.
Szavaimra a keselyű:
Már későn van, így felelt.

Párbaj történetek.

A veszedelmes pilulák.

Hulinka Sándortól.

(Folytatás.)

Javában tartott a vigság, a mikor ugy éjjél felé két vasas tiszt jelent meg a bálón. Epen a legkedvencebbjei a tisztikar közül a közönségnek.

Kezet szorítva egyikkel-másikkal, itt-ott bókolva a szépszemnek a gyógyszerészék felé tartottak, a hol a fiatal asszonynak kezét csókoltak s végig hallgatták a bálanyai s Imreffy részéről — a rendezői mentséget, a meg nem hívás miatt, az ominosus behívó historiát hozva okul mind a kettő.

A két tiszt ugy tett mintha elhinné s mig az egyik a szép asszonnyal eredt beszédbe, a másik karonfogta Imreffyt s egy sétára kérte fel.

— Ne tagadja szolt a tiszt — önök Weisendorff miatt mellőznek bennünket.

— Ugy van.

— Lássá az így van rendén. Nekünk igazán fáj, de belátjuk, hogy önöknek igazuk van.

Ekkor épen egy szegletbe értek, a mely

hely legalkalmasabb volt arra, hogy titkos közleni valókat lehessen átadni. Itt a tiszt egyszerre komor lett s bizonyos megindult hangon szolt:

— Mit vétett ön Weisendorffnak?

— En, szolt Imreffy kissé elhalványulva, tudtommal semmit.

— Nem sértette meg őtet?

— Nem.

— Sem szóval, sem írásban.

— Nem.

— Ugy jól van.

Ezzel tovább akarta vinni Imreffyt, de most ez szólalt meg:

— Mondja meg hadnagy ur miért kérdi ezt? A tiszt zavarba jött.

— Látja én tudom ezt. Epen az imént mondott valamit a nóm s az önök megjelenésével azonnal tisztában voltam a dologról, a mit előlem rejtegetnek.

— Ugy! Akkor nincs mit titkolódnom. Tehát az ön neje forog szóban! Ah, ez a Weisendorff egy nyomorult ember! Szolt a tiszt neki pirulva. Ő azt mondta a tiszt casinóban, hogy ön őtet megsértette s e miatt nejét nyilvánosan compromittálni fogja. Mi ketten a kapitány által lettünk kiküldve, hogy a dologról, — a melyet Weisendorff felfedezni nem akar, — értesítést nyerjünk s esetleg a botrányt megakadályozzuk. Ezért igen kérem, távozzanak haza, mert lehet, hogy Weisendorff ide is eljön. Oh, ez egy aljas ember, kit az ördögök kegyelnek.

nal történt, hanem az érdem, a „laurea virtutis.”

Sehol sem találkozhatunk oly széles keretű nemesi osztálylyal, mint Magyarországon. E keret a leghatalmasabb főtől, oligarchától le a bocskoros nemesig terjedt. Nálunk a nemesség demokratikus alapon volt szervezve, melyen ezen osztály minden egyes tagja, mint a sz. koronának egyenjogu tagja szerepelt; könnyen átléphető sánczai, melyek a haza minden fiát befogadták, ki politikailag, szellemileg, erkölcsileg, — karddal, pásztorbottal és könyvvél kezében, mint magyar kitünt.

Ezért lett minálunk lehetetlenné, hogy a nemesi osztály mellett egy másik, vele méltóan versenyző osztály alakulhasson: oly osztály, mely szükség esetén azt pótolhassa. Ezért történt, hogy bár 48-ban maga a nemesség önkényt mondott le minden előjogáról s minden állampolgárt jogokban és kötelezettségekben törvényileg egyenlősített; bár önkényt nyitotta meg minden osztály előtt a tevékenység sorompóit, még 48 után is a nemesi osztály maradt a politikai életnek faktora, vezére.

Megmaradt tehát továbbra is a hatalom a gentry kezében, pusztá kényszerűségből, de a hatalom elengedhetetlen feltételeiről: jól instruált, elegendő munkaerővel, forgó és beruházási tőkékkel ellátott, hitel- és versenyképes földbirtok teremtéséről és annak megvédéséről nem gondoskodott.

Itt történt a legnagyobb hiba, ekkor jutott lejtőre a magyar gentry. Oly gyorsan történt a változás, hogy a gentrynek ideje sem lehetett a változáshoz alkalmazkodni. Csakhamar kitört az agraris forradalommal járó kórság.

Negyvennyolcz előtt ingyenes volt a munka, a jobbágyság felszabadítása után a földbirtokos egyszerre meg lett fosztva minden munkaerőtől. A nemesnek pénzért kellett dolgoztatnia, de hát ha még lett volna is pénze, nem kapott munkást. A felszabadult jobbágy mámorában átadta magát a „dolce far niente”-nak.

A jövő számban befejezzük a történetet s levonjuk a korrolariumot.

Márfonffy Márton.

Kossuth levele.

Várad Szakmári Dónát, a lucsivnai fürdő tulajdonos, Kossuth Lajosnak 81-ik születésnapja alkalmából a híres 1811-ki tokaji terméshől négy palack bort küldött. Nagy hazánkfia következő, az E-s által közölt érdekes levelében köszönte meg a királyi ajándékot.

Turin, okt. 8. 1883.

Szakmári Dónát urnak Lucsivnán.

Tisztelt uram!

Ön nekem szíves jó indulata jeléül 81-ik születésnapomhoz királyi ajándékot küldött, 4 üveg 1811-iki tokaji bort; képletileg nevezem királyinak; mert biz azt, a mit ön a hontalan páriának küldött a királyok csak hírből ismerik — annyira mithikus dologgá lett. — Köszönöm.

Egy üvegcsét gyűszűnyi pohárként elfogyasztunk, a többi háromra reá irom, hogy csak 28 év múlva bontassanak fel, a mikor a bor száz éves lesz. Hadd tudják meg, a kik akkor élni fognak, hogy mi történik a nektár szesztartalmával száz év alatt. Rengeteg kométa iramlott az égen, a mikor szűrték, rengeteg kométa (Halley féle) látogat ennek a hangyabolynak, melyet földnek neveznek, látkörébe ép akkor, a mikor ez a bor száz éves lesz.

A mikor azt a nektárt szűrték, az asszu szőlőt válogató szüretelők napjában négyszer is kénytelenek voltak megmósni kezeiket, hogy dolgozhasanak, úgy összetapadtak ujjai a cukros szőlőnedvtől, mintha hig enyven markolászának. Magam láttam, saját ujjaimon is tapasztaltam, mert biz én akkor már kilencz éves ficzko voltam, emlékezem.

Annak már 72 éve! Az ön édes atyja, vagy a mi valószínűbb, nagyatya befalazta borát, hogy megmaradjon; engem hánytakvették a sors hajjai, hajótörést szenvedtem az élet viharos tengerén s még is megvagyok, haszontalan rom, de még meg vagyok; ha ugyan a tehetetlenség létnek nevezhető s mi marad fel számomra hosszú életem végalkonyán? a meg-hiusult életezel bánata, a vészteségek keserve, s az emlékezet üres szalmája.

Hanem a 11-iki bor s önnek és lakhelyének neve föllevenítette öreg agyamban, gyermekkorom egy incidensének emlékezetét; s ez az, hogy én abban az időtájban, mikor ezt a bort szűrték, úgy tetszik nekem, épen 1811-ben — az ön ősi lakának vendége voltam Lucsivnán. Atyám, anyámmal, családom ősi fészkebe Turóczba utazott, megosztolni kis örökségén fivérével. Engem, gyermeket, magukkal vittek. Első nagyobb utam volt életemben. Lucsivnát utunkba ejtettük. Atyám s önnek atyja (vagy inkább nagyatya, mert nagyon régen volt) ismerték egymást a hegyaljáról, barátságos viszonyban álltak; hát igénybe vette vendégszeretetét barátjának, egy napot töltöttünk az önök házában Lucsivnán. Én, mint amolyan gyermek, össze-viszsa futkostam kertjüket s megrakva látván szép piros gyümölcsössel a ribiszke-bokrokat, elesedálkoztam, mert szeptemberben voltunk, a mikor nálunk a hegyalján a ribiszkenek már rég híre sem volt; letéptem egy marokkal s berohantam

vele a házba, azt kiáltozva: „Nézd, csak anyám, nézd, itt most érik a ribiszke!” És (csodálatos, mennyire feléled öreg embernél gyermekkorának emlékezete, míg a férfikoré elmosódik,) tisztán emlékszem, hogy önnek nagyatya azt mondta: „Ez az én jövődölési prófétám, ha itt a ribiszke szeptemberre megéri, akkor személyesen megyek le szüretelni a hegyaljára, mert tudom, hogy akkor jó bort szűrünk, ha meg nem érik szeptemberre akkor nem megyek, komisz szüret lesz.” Biz az így volt.

Es ime Ön 72 év múlva, az Alpesek tövében, Turinban izletteti meg velem azt a bort, a melynek kitünőségére a Kárpátok tövében Lucsivnán a ribiszke hat héttel a szüret előtt rá vallott. Ujra köszönöm.

A rakládcskán a 4 üvegese nektár pénzértékét 100 frankra láttam írva. Alant besülte az Ön pinzemestere a szállitmányt. V. Ferdinánd koronázásához 1830-ban kerestek 1811-ki asszu-szölőbort a hegyalján. Találtak Szirmay Antalnál Tolcsván, Dráveczkinél Mádon, Szerviczkinél Tokajban. Ezer darab körmőcei arannyal fizették átalagját. Holmi rongy bankóért nem volt eladó az arany bor, a mely akkor még csak 19 éves volt, hát kérem, mennyivel fizetnék most mikor már 72 éves s mennyivel fizetnék a legközelebbi koronázáskor, — ha ugyan még lesz koronázás, a mire nem mernék esküt tenni — olyan nagy kérdőjel a jövő, több, mint egy tekintetben!

Hát bizony királyi ajándék. — Harmadszor köszönöm.

Szabadságot veszek magamnak ide zárni arczom egy fotográfiáját, hogy láthassa ön, hogy minő mizerabilis alak volt 81 éves korában az a haszontalan rom vén ember, a ki Önnek szívességéből turini remete lakában 1811-iki borral köszönt Öntre, kívánva Önnek hosszú életet, tartós jó egészséget s Isten áldását; a lucsivnai fürdőnek pedig európai híré jövődöt. Bizony ideje volna Európa turistáit oda édesgetni a magyar Kárpátok gyönyörű hegy-völgyeibe s ideg- és idomedző levegőjébe.

Van szerencsém Önt tisztelettel üdvözölni s magamat becses jó emlékezetébe ajánlani.

Kossuth Lajos.

Egy hazafias főpap.

Román Miron, görög-keleti vallásu metropolita az erdélyi részekben, abból az alkalomból, hogy a román tulzók a szegedi királyi látogatáskor a metropolitai küldöttségnek a király által történt fogadtatása illetőleg a királyi beszéd miatt elkezdettek jajveszkelni, összes papságához főpásztori levelet intézett a mult héten. E pásztori levelet, melyet hazafias szellem leng át, érdekesnek tartjuk az „Ellenzék” után, egész terjedelmében közölni olvasóinkkal.

A körlevél így szól:

„Midőn négy évvel és néhány hónappal ezelőtt a dühöngő árviz romba döntötte a magyar alföld első városát, Szegedet: ő Felsége legkegyelmesebb urunk királyunk, melyen megindulva ezen rombolás szerencsétlenségeinek láttára, vigasz-

Alig pár perc mulva jött az őrnagy személyesen.

A derék tiszt igen meg volt indulva s a történetek felett legmélyebb sajnálkozását fejezte ki, egyuttal kijelentette, hogy nem helyesli s nem is engedi meg, hogy Imreffy a kihívást elfogadja s nem is találja Weisendorft érdemesnek arra, mikép becsületes emberrel kardot mérjen össze. Az olyan férfi, a ki egy nőt oly brutális módon megsért, nem is párbajképes többé s ő az ügyet mint a tiszt becsülettel össze nem férő, már becsületbíróág elé terjesztette. A tiszt becsületbíróág fog dönteni s ha a hozott Verdikt Weisendorf részére kedvezően üt ki, — a mit fel sem teszek, — csakis ez esetben volna helye az elégtételadásnak.

Imreffy végig hallgatta türelmesen a hosszas értekezést, a mely a lovagiasság kódexéből bőven volt fűszerezve s volt lelke, hogy mosolyogjon is hozzá.

— Ön életével lakol esztelenségeért, szolt végre az őrnagy boszusan.

— Csalatkozik őrnagy ur, szolt ez mosolyogva, tervem van, mely megment attól.

S azzal minden himezés-hámozás nélkül elmondá tervét, melyet az őrnagy jóízű mosolygás közt hallgatott végig, a végén pedig nevetve rázta meg a gyógyszerész kezét:

— Das ist ein echt ungarisches Gedanken!

*

(Folyt. köv.)

A becsületes tiszt arca égett a haragtól. Imreffy nyugodt méltósággal válaszolt:

— Hadnagy ur, köszönöm a szíves figyelemzetést; de én nem térek ki senki elől. E helyet el nem hagyjuk s ha Weisendorf urnak szüksége lesz rám, itt meg is találhat. Ő nőnek otthon nem létemben lealázó nyilatkozatot tett, mire nőm kiutasította házunkból. Én erről csak ma értesültem. Ha ő szemtelen boszút forral, bennem emberére talál. Vivni ugyan nem tudok karddal, de egy szerencsés eszmém van s ezzel megbuktatom e gyűlölt embert!

E perczen egy női sikoltás hallatszott, mit a felháborodás és méltatlankodás moraja kísért.

A beszélgetők meglepetve fordultak hátra.

A dolog úgy történt, hogy mig Imreffy s a tiszt egyutt beszélgettek, addig Imreffyné a másik tiszt karján sétát tett a teremben s mivel épen szünet volt, egész társaskör képződött körülöttük, a midőn egyszerre Weisendorf jelent meg a beszélők közt, kissé becsipve s észrevétlenül Imreffynéig furakodva, az egész terem vendégeinek füle hallattára azt mondta:

— Asszonyom! A köztünk keletkezett szerelmi viszonyt megszakítom. Hozzám intézett leveleit tölem átvetheti!

Imreffyné egy sikoltással összerogyott, mig Weisendorf sietve az ajtóhoz ment, s felszakította azt, egy pokoli mosolyt vetve az ingerült Imreffyre, ki dörgő hangon kiáltott felé:

— Gazember! Ezért meglakolsz!

A két népszerű tiszt közbelépésének köszönhető, hogy Weisendorf szerencsésen menekült.

Másnap két tiszt jelent meg Imreffynél, a kik legnagyobb sajnálkozásukat fejezték ki a történetek felett és — egyuttal elégtételt kértek a Weisendorf nevében.

— Kérem átadni üzenetemet küldőjüknek, válaszolt Imreffy nyugodtan, hogy az elégtételt megadom. Holnap önökkel egyutt szíveskedjék meglátogatni lakásomon; az én secundánsaim is itt lesznek s az ügyet lovagiasan elintézzük.

— És a fegyvernem? kérde az egyik tiszt.

— Holnap előterjesztem azt is. Meg lehetnek győződve, hogy az méltó lesz hozzám mint becsületes polgárhoz.

A két tiszt udvariasan köszönt s távozott.

— — — — —

Még a kora reggeli órákban egy levelet kapott Imreffy, a melyben Weisendorf nevében annak egyik segédje tudatja, hogy daczára annak, hogy a párbaj azon feltétele, hogy az affaire a kihívott fél lakásán intéztessék el, kissé furcsán hangzik, Weisendorf ur lovagias nagylelkűséggel megnyugszik abban s délután pontban három órakor meg fog jelenni a sértő fél lakásán. A végén pedig gentlemanhoz illő előzékenységgel kijelenti, hogy kardok és pisztolyokról gondoskodni fog, tehát e miatt aggodalomra nincsen ok.

A kedves ember!

talás és felbátorításul amaz emlékezetes szavakat mondá a romban fekvő város felett: „hogyan szűbb lesz, mint volt.”

És valóban, a legkegyelmesebb uralkodónk példájára nemcsak a hazában, hanem a külföldön is legott tettekre kelt emberbaráti szeretet a szerencsétlenségre jutott polgárok buzgalma és erőfeszítése, de leginkább ő Felsége különös atyai kegye, mintegy csodaszzerűen azt mívelte, hogy ötödévre a szenvedett rombolás után Szeged sokkal szebben, mint azelőtt volt, sőt nagyszerűen felépülve és az ország fővárosa után első helyet foglalva el, mutathatta be magát a világnak.

Az általános érdeklődés eme nagyszerű eredményét ünnepelték folyó évi október hó új szerinti 14-én és következő napjain az újra felépült Szeged városában, hová ő Felsége legkegyelmesebb királyunk aznap lerándult, megsejmelni egészben királyunk szebb részeiben ezen új várost és a hol és nevezetesebb részében ezen új várost és a hol a látottak láttára örömmel telt az uralkodó atyai szíve eme kuforrása azon, mondhatni varázserőnek, mely egyéb magasztos művek között megteremté a mostani Szegedet is.

Magyarországi és erdélyi orthodox román egyházunk, mely talán mindenki mást megelőzve, jelszen már 1879-ik évi március hó új szerinti 6-án és azóta folytatólag több ízben járult fillérei-vel a szegedi rombolás által szerencsétlenségre jutott segélyezéséhez, nem lehetett közönbös és vártottak segélyezésében sem. Egy 16 tagból álló metropolitai küldöttség, mind a három egyházmegye-nek papságából megválasztva, a többi egyházak és az ország különböző részéről megbízott egyéb testületek sorában megjelent a szegedi ünnepélyeken, egyfelől, hogy részt vegyen az általános örömben, másfelől pedig, hogy alkalma legyen egyházunknak a legmagasabb trón iránti hódolatát, hűségét s ragaszkodását kifejezni és ezen sok megpróbáltatásoknak kitett egyház részére is ő Felsége atyai kegyeit könyörögve kikérni.

A hódolatteljes szavak, melyeket azon alkalommal én, mint a küldöttség vezetője, az államnyelvén, de egy nemzeti nyelvünkön tartott befeljárás volt szerencsém ő Felségéhez intézni hűfordításban im ezek. (Az érsek itt közli a már ismert beszédet.)

Erre ő Felsége — folytatja a főpásztori le-vel — ezeket méltóztatott küldöttségünknek legkegyelmesebben válaszolni: „Hódoló ragaszkodásuk és hűségük legszebb bizonyítékát abban fogom találni, hogy atyai intenczióim szellemében a gond-jaikra bizott hűvek nemcsak a vallásuk és nemze-tiségük iránti hű ragaszkodásra, hanem egyszers-talán a tisztá hazaszeretetre és a törvények iránti tiszteletra is bízandják, s ha ezen irányban nemcsak befolyásuk egész súlyát érvényesítendik, hanem saját részükre is jó példával elől mennek, legyenek meggyőződve, hogy e téren működésük teljes elismerésem fogja kísérni.” (Ez a be-széd is már ismeretes, de nem tartjuk fölöslegesnek az ismétlést. Szerk.)

Alattvalói hódolattal s a változhatlan loy-alitás érzelmeivel hallgatták meg küldöttségünk összes tagjai eme királyi választ, mely biztosítja számunkra ő Felsége atyai hajlandóságát: és a küldöttség mindegyik tagja szíve mélyébe véste a legfelsőbb válasz minden egyes szavait, szorosán, egybefűzve azokat abbeli közös öntudatokkal: hogy metropolitai tartományunk felsőbb és alsóbb-rendű papsága valamint eddig bármi körülmények között mindig ápolta és terjesztette nemcsak a trón és uralkodóház iránti tántoríthatlan hűséget, hanem a legtisztább hazaszeretetre és a törvények iránti tiszteletra is: ép úgy nem csak képes, hanem min-denkor kész is a polgári erények és a trón és a haza iránti kötelességek dolgában minden más vallásfelekezettel és nemzetiséggel versenyezni.

Ha mindamellét az uralkodó legkegyesebb szívből fakadt szavaiban némi tekintetben tanácsok és intelmek rejlenek: úgy ezek leginkább azon jelenségekre vonatkozhatnak, melyek az újabb időkben észlelhetők voltak némely egyesek műkö-désében, kik a nyilvánosság terén ferde irányt kö-vetve, ez által, valamint általában tapintatlanságuk és mérséklenségek által nemcsak megzsidbasztot-ták a mérsékeltabb románoknak nemzetiségi és egyházi érdekeink megóvására irányuló alkotmá-nyos tevékenységét, hanem általán véve a románok loyaltására és hazafiságára egyidejűleg némi homályt vetettek.

Midőn tehát kívánom, hogy ezek folytán a tisztelendő és kedvelt papság jól legyen értesülve mindazok jelentőségéről, a mik a szegedi ünne-pélyek alkalmával egyházunkra vonatkozólag végbe-mentek, nem tehetem, hogy újonnan ne emeljem főpásztori szavamat, oktató és buzdító a tiszte-lendő és kedvelt papságot, hogy a mi illeti nem-zetiségi és egyházi érdekeink megóvására szüksé-ges közreműködést, mint oly polgári jogot, mely ő Felsége fenebbi legmagasabb válaszában is hang-

sulyozva van, mindenkor azon legyen, hogy a buz-galmat mérséklettel, az erélyt tapintattal egye-sítse, és a közügyekben nemzetünk és egyházunk nagy férfiát, boldogult báró Saguna András hiva-tali elődömet mintaképül tartva szeméi előtt, ne engedje magát megfélemlíteni és félrevezettetni azoknak modora, és szavai által, kik tulhajtásaik-kal kétségessé teszik a románok loyaltását és ügyünknek kipótolhatatlan kárt okoznak.*)

Az idők viszontagságai által, némelykor sa-ját embereink megfontolatlansága folytán is okozott fájó sebeinket csak alkotmányos uton és valamennyi érdeklődők erélyes és tapintatos közreműködésével lehet gyógyítani. Ily közreműködésre tehetségeim arányában én is mindenkor kötelezve érzem maga-mat és nincs, a ki az ily közreműködést, ha az egy alkotmányos küzdelem jellegével bír, haza-el-lenes eljárásnak bélyegezhetné; ellenben, a kik se-beink orvoslása végett idegen segélyre vagy az al-kothmányos rendszer felforgatására számítanak és a népet illuzórius reményekkel akarják teleitatni: azok nem jó hazafiak, nem is valódi barátjai né-pünknek épp úgy, mint nem jó hazafiak az oly ellenfeleink, kik a nyilvános és társadalmi életben mások elgázolásával kívánnak emelkedni.

Az esperesi hivataioknak meghagyatik, hogy ezen, főpásztori szavamat saját kerületeik papságá-val közöljék; mely célra nekik e helyről megfe-lelő számban nyomatott példányok küldetnek.

Nagyszeben, okt. hó 14. (új szerint 26.) 1883.

Román Miron s. k.
érsek és metropolita.

Tan-ügy.

Beszámoló beszéd

az 1883. évi augusztus hónapban Buda-
pesten tartott II. országos tanító-tes-
tületi képviseleti közgyűlésről.**)

Tisztelt közgyűlés!

Tisztelt kartársak!

A „szilágymegyei tanító-testület“ mult évi szept. hónap 29-én Zilahon tartott közgyűlésén, szerény alanyiságomat érte azon kitüntető és meg-tisztelő bizalom, hogy a testületet a II. orszá-gos tanító-testületi képviseleti köz-
gyűlésen, valamint ezen országos közgyűlést előkészítő bizottságban is — képviseljem.

Most ezen ünnepélyes összejövetelünk alkal-mával, joggal megvárhatják önök tőlem, hogy az említett országos közgyűlés „hogyan és mikénti“ le-folyásáról számot adjak. Jelentéstételre a testü-let iránt érzett mély tisztelettem mellett, a kötelességérzet is sarkal. Kötelességet is teljesítet-tem az országos közgyűlésen is, épen azért, kérem jelentéstételnek netalán hiányaiért elnézéssel lenni: mert kötelességet úgy teljesíteni, hogy óhaja és reménye mindenkinek beteljesedve legyen: halandónak még nem adatott.

Az említett országos tanító-testületi képvis-eleti közgyűlés célja: „Hogy az országban létező tanító-egyleteknek (testületeknek) képviselőik által alkalmuk legyen egymással érintkezni s ez alka-lommal a népnevelés és oktatás körében felmerülő fontosabb elvi és eljárási kérdések megvitatása után véleményeiket egyeztetni és nyilvánítani. Fel-adata különösen az 1868/38. törvényekben meg-állapított elemi-, felső nép- és polgári iskolák körébe vont nevelés és tanítás előmozdítására tar-tozó ismeretek gyarapítására és ezek tanítási mód-szerére s mindkettőnek a tanítók közötti általános terjesztésére nézve.”

Midőn az országos közgyűlés céljával tisz-tában vagyunk, most legfeljebb az jöhetne kér-désbe, vajjon az országos tanítói közgyűlésnek képviseleti alapon történt szervezése időszerű volt-e? Ezen feltett kérdésre, úgy vélem, legala-posabb feleletet adok akkor, ha Trefort miniszter ur ő excellenciájának tisztelgésünk alkalmával hozzánk intézett szavaival élek, a melyek ekkepen hangzanak: „A mi régen jó volt, az ma nem mindig bizonyul megfelelőnek. A haladás nem esu-pán a tudomány és ipar, hanem az állami és tár-sadalmi intézmények terén is igényli a változott viszonyokhoz való alkalmazkodást. Valamint a politika terén az ösgyűlések ideje letűnt korszakot képez és azok átalakultak a törvényhozás mai testületévé, úgy a tanítóságnak képviseleti tanács-kozási is, a haladás egyik stádiumát képezik.” Ebben a miniszter ur ő excellenciájának tökéle-sen igaza van.

*) Ezen nemes jellem fennkölt szavaira jellemző válasz több román birtokos és ügyvéd urak részéről az érsek-metropolita által elcsapott lapszerkesztőhöz intézett bizalmi nyilatkozatot. Vajjon nem jó lenne-e, ha a tisz-telt addressé író urakat rokonaik a Lipótmezei akadémiára küldenék?

**) Felolvasatott a „szilágymegyei tanító-testü-let“-nek 1883. évi okt. hónap 12-én Zilahon tartott köz-
gyűlésen.

A fentebbieknek általánosságban történt el-mondása után megjegyezni kívánom, miszerint be-számoló beszédem kidolgozásánál, hogy a mélyen tisztelt hallgatóság- és kartársakra nézve minél érdekesebb, vonzóbb és tanulságosabb legyen, a következőkre voltam tekintettel: a) az előkészítő bizottság munkálataira, b) a közgyűlés határoza-taira.

Azonban ideje lesz a dolgokra térnem, nehogy rövidke beszámolómmal kiszaladjon a hosszú praeam-bulum abderai kapuján. Az említett pontokat lás-suk tehát egyenként:

I. Az előkészítő bizottság munká-latairól.

A magas kormány által egybehívott II. or-szágos tanítótestületi képviseleti közgyűlés előké-sztő bizottsága, működését Békei Imre miniszteri osztálytanácsos és fővárosi kir. tanfelügyelő elnök-le alatt, a képviselőház első emeleti termében, 1883. évi augusztus hónap 4-én d. e. 10 órakor kezdte meg, s ugyanezen hónap 18-án d. u. 5 órakor zárta be. Az előkészítő bizottság említett időtartam alatt tett munkálatairól, a következők-ben kívánok röviden megemlékezni:

Az előkészítő bizottság a magas kormány által kinevezett elnökön kívül, a következő tagok-ból állott: a) Tóth József pestmegyei, Groó Vilmos gömörmegyei, Várady Károly kolozs-megyei kir. és Petrovác József kalocsa-főegy-házmegyei érseki tanfelügyelőkből; b) Gyer-tyánffy István budapesti, Dr. Kiss Áron bu-dapesti és Kozma Ferencz székely-kereszturi képezdei igazgatók, illetőleg tanárokból; c) Szto-jánovits István országos polgári iskolai tan-egyesületi és Szántó Eleázár országos izr. tan-egyesületi képviselőkből; d) Tanos Imre buda-pesti, Páthy Károly pestmegyei, M. Székely János háromszékmegyei, Schneider István pé-esi, Fodor Dániel szilágymegyei, Sudy Ka-pisztrán János abauj-tornamegyei, Merényi Kálmán mosonymegyei, Folkmán János turóc-zólyommegyei, Czehe Győző bács-bodrogmegyei, Scheffer Károly délmagyarországi, Solyom Antal alsó-szabolcsi református és Perger Ig-nác egervideki rom. kath. tanító-testületi kép-viselőkből. (Folyt. köv.)

Városi élet.

Sz.-Somlyó város képvisellete m. hó 30-án elkezdve három napon keresztül gyűlésezett, a mi a ritkaságok közé tartozik, mert ügyeit rendszeren egy napi gyűlésen szokta tárgyalni.

Már a gyűlési terembe bemenetkor gyani-tottam, hogy tisztválasztás lesz, mert a képvis-elek feles számmal voltak jelen, le is olvadt ezek száma a második ügy tárgyalásánál, mert hisz jobban érdekelte a képviselők egy részét, hogy ki lesz az adópénztári elnöri állomásra helyette-sítve, mint a városra nézve legfontosabb 1884. évi költségelőirányzat; hasonló ez az eset ahoz, midőn egy rendkívüli közgyűlésre két tárgy volt kitűzve, az elsőnél, hogy t. i. az új vágóhid hová építtessék? egy képviselő legnagyobb tüzzel kardos-kodott amellett, hogy a régi helyére, a város közepére, mert így közelebb kapván, gyakrabban megfor-dulhat ott, mintha a városon kívül helyzetnék el s midőn a többség csakugyan a város közepén határozta felépíteni — közdelméért nyert babé-raival diadalittason s azon tudattal, hogy pol-gári kötelességét a legnagyobb lelkiismerettel teljesítette — távozott el a gyűlés teremből, mert hisz a második tárgy, ha vajjon rom. kath. kis-gymnasiumunk továbbra is fent tartassék-e? vagy nem, ezen honatyát nem érdekelte. De térjünk a közgyűlésben elintéztet nyert ügyekre:

Adóssikkasztásért hivatalától felfüggesztett Józsa Adolf adópénztári ellenőri állomásra Ka-nyaró Ferencz, Erős István és Fögel Mórcczal szemben Moldován János lett helyettesítve.

A városi 1884. évi költségelőirányzat 14069 frt 44 kr bevétellel, 13974 frt 99 kr kiadással s így 94 frt 45 kr. maradvánnyal megállapított. Itt megjegyzem azon sajnos körülményt, hogy az amugy is szegényesen díjazott tisztviselőknek a f. évre fizetés pótlékképen adott összeg, már a jövő évre felére szállított le, de jobb is volna, ha mind-nyájan napidíjasok lennének, legalább így meg-lenne a 366 frt évi fizetésök, míg így, mint tiszt-viselők 300 frttal s még kevesebbel díjaztatnak.

A megyei köztörvényhatóság határozata, melyszerint a várost terhelő adósságok kifizetése s jövedelmező építkezésekbe fektetés céljából a már korábban felvenni elhatározott 40,000 forint kölcsönösszegnek a magyar jelzálog-hitelbankon kívül bármely pénzintézetből kölcsönzése engedé-lyeztetett; továbbá:

megyei alispánnak átírata, — hogy hivata-lától adópenzek sikkasztásáért felfüggesztett Józsa

Adolf ellen — amennyiben nevezett a tanácsnokok sorába nem számítható — a fegyelmi eljárást a polgármester van jogosítva foganatosítani, — ugy-szintén

a közmunka és közlekedési m. kir. minisz-teriumnak rendelete, melyszerint Mandel János vállalkozó mérnöknek egy — Nagy-Károlytól Tasnádon, Szilágy-Somlyón át Csucsáig vezetendő vasútvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta, tudomásul vétettek.

A zilahi kir. ügyészség értesítése, mikép Sz.-Somlyó városában — ennek hatósága által minden díjfizetés nélkül átengedett területen — termelt füvezesszökből a zilahi feyházban készült kosarak-nak a sz.-somlyói piaczon is áruba bocsátását, va-lamint a kosárfonásnak Sz.-somlyóni meghonosítá-sát kilátásba helyezte, elismerőleg tudomásul vé-tetett s egyszersmind felkérteti határozatott neve-zett kir. ügyészség, hogy polgármester ural tud-dassa bizonyos névét, ugyszintén az áruba boosátandó kosarak árát, tájékoztatást végett.

Az önk. tűzoltó-egylet részére tűzoltó szerek beszerzése s ennek jókarban tartására évenként adott 50 frt összeg jövőre 100 frtra felemeltetett.

Dr. Láng Jakab bemutatott orvosi oklevele tudomásul vétetett s szabályszerű kihirdetés végett a megyei köztörvényhatósághoz beterjesztetni ha-tározatott.

Özv. Kovács Zsigmondnének tévesen felvett m. évi városi utmunka tartozása lerovatott.

A r. kath. leányiskola részére egy öl tűzifa adományoztatott.

A város szükségletének fedezésére a бүкki erdőből 10 hold terület erdőnek levágatása elha-tározatott.

Az ipartanodai bizottság 17 taggal megalakított, mely bizottságnak elnökévé Tapody Ta-más gymn. igazgató, alelnökévé Virág Lajos v. főjegyző, s jegyzőjévé Bogdán István a községi iskola igazgató tanítója lettek bevéasztva, — utasítottván ezen bizottság, hogy az ipartanoda fel-állításához szükséges tanerők megnyerése s a költ-ségeknek honnan leendő fedezése iránt sietőleg terjesszen a közgyűlés előbe javaslatot.

Jolbej József aljegyzőnek 100 frt, Bund Vilmos mérnöknek 50 frt előleg megszavaztatott; végre

Polgármester megbízott, hogy az adópénz-tári ellenőri teendőket huzamosabb időn keresztül végzett Virág Gyula számvevőnek a f. évi meg-takarításokból mily mérvben leendő megjutalma-zása iránt tegyen javaslatot.

Hireink.

— Mindazon megrendelőikkel, kik a helybeli nyomdát megrendelésöikkel ezután megkivánják lá-togatni, tudatjuk, hogy a jövő hét, az az 12-ikétől nyomdánk a pleánia telken levő bolt helyiségben (ezelőtt Fábry József) fog működni. Az új he-lyiségben annál is inkább ajánljuk e nyomdát a helybeli és vidéki közönség figyelmébe, mert gaz-dag és olcsón számítható papir-raktárral lesz berendezve.

— „Hullatja levelét az idő véa fája.“ Ily levélhullást jelezhetünk mi is Kun Károly zsi-bói ny. ref. pap és a sz.-szolnoki egyházmegye hosszú időn keresztül ernyedetlenül működött tanácsbírájá-nak halálában. Gyöngéd családfő, odaadó barát, önzetlen emberbarát, jó hazafi és kötelességet tel-jesíteni kész és képes pap, és egyházmegyei hiva-talnok volt. Hazafiságának elismerésre méltó jelét adta a szabadság-harc alatt, mint tábori lelkész: a mennyiben a zsi-bói és környékbeli oláh-ág al-kotmányellenes érzelmeit erélyes és tapintatos működésével helyes moderbe térítette. Ezen ki-tünő eredményű fárdozásáért Szemere Bertalan akkori belügyminister, a kormány nevében, az 1849. évi május 17-én megjelent „Közlöny“ 107-ik számában, méltányló elismerését fejezte ki. A ha-sonszerű gyógymódban odaadólágg hitt s mint dilettans igen sok embernek szolgált ká-sáival. Amde magát nem volt képes megmenteni. Már évek előtt megintette az ur, hogy készüljön a hosszú utra. És most már a fáradt vándor az anyaföld kebelében élvezi az örök nyugalmat. A család a gyászbesetét következőleg tudatja: „Özv. Kun Károlyné szül. Sárközi Anna s gyermekei: Irma, Béla s neje Nagy Mária és gyermekeik és Anna megszorodott szívvél tudatják a hű férj, s forrón szeretett atya s nagyatyának: Kun Ká-roly zsi-bói nyug. ev. ref. lelképástornak, folyó Fő 31-én reggel, életének 66-ik, házasságának 37-ik évében, hosszas betegség után bekövetkezett gyá-szos halálát. A megholt gultnak hűlt tetemei f. évi november 2-án déltűn 3 órakor fognak Zsi-bón a közös anyaföldnek visszaadni, mely vég-tisztességtételre az elhunytak rokonai, kártárai

és ismerősei tisztelettel meghívatnak. Zsi-bó, 1883. okt. 31. Nyugodjanak békében az Ur sokat szenved-tett szolgájának porai!“

— **Közudomásra** hozatik, hogy a helybeli községi iskolában az ismétlő fi- és leány tanulók oktatása folyó hó 11-én d. u. 2 órakor veendi kez-detét. E tanfolyamra a beiratási díj a népkönyv-tár javára 25 krajczárban; a tandíj pedig egy évre 2 forintban állapított meg; előbbi a beírás alkalmával, utóbbi pedig a tanév folytán két egyenlő részletben november és február havaiban fizetendő be az illető osztálytanítóhoz. A tanórak követke-zőleg lettek beosztva: a) A téli hónapokba (növ. — márcz) minden vasárnap d. u. 2—4 óráig min-denik osztály, szerdán d. u. 2—4-ig a leány-, 6—8-ig a fiu osztályok. b) A nyári hónapokban csak vasárnap d. u. 2—4 óráig mindenik osztály. Ezeknek előbeosztása után felhívom az il-lető szülőket és gyámokat, hogy 12—15 éves ko-rukban levő gyermekeiket, büntetés terhe alatt, az ismétlő iskolába adják fel s e végett Bogdán Ist-ván közs. igazgató-tanítónál haladéktalanul jelent-kezzenek! Szilágy-Somlyón 1883. nov. hó 2. Isko-laszéki elnök, Nagy László.

— **Varosunkban** a vereshimlő, mely a gyer-mekeken uralkodott, megszűnt, minek következté-ben az iskolák megnyitattak. E hirt csak azért nem kívántuk az iskolák bezárását maga után vont himlőzés járványszerű fellépése alkalmával jelezni, nehogy a kedélyek felzaklatása által még ártalmas befolyást gyakoroljon városunk szülőinél. a kik ez egészségshez Magura aljában a járványszerű beteg-ségekhez szokva nincsenek.

— **Sas. Id. Nedeczki János** f. hó 3-án a Magurában egy szép nagy sast lőtt, melyet a hely-beli gymnasiumnak ajándékozott. A szép példá-nyért, melylyel szerény természetrajzi muzeumunkat gyarapította, e helyen mond köszönetet az igazga-tóság.

— **Berényi Jánost**, a zilahi ref. főtanoda je-les tanvezető tanárát súlyos csapás érte, ugyanis már hosszabb idő óta gyöngéledő édes atyja id. Berényi János e hó 2-án reggel hirtelen el-halt. Temetése folyó hó 4-én volt. A esendes mun-kásságban élt becsületes polgárnak siri-álma legyen boldog s áldva legyen emlékezete!

— **A Zilahon lakó megyebizottsági tagok** megkezdtek a megyei tisztújítást. — Az alispáni székre kijelölték t. Szikszai Lajos ügyvéd és bi-zottsági tagot. A választás keresztülvitelére ngs Kerekes József kir. tanácsos és megy. tanfelügyelő elnökte alatt végrehajtó bizottságot neveztek ki. Így olvassuk ezt egy hozzánk tévedt könyo-matos felhívásból.

— **A kaczói** (Szolnok-Doboka megyei) ev. ref. egyházközségnek s az e vidéken elszórtan lévő hiveknek már évek óta rendes lelkészök nem volt, azonban a hivek több buzgó tagjai egybehozott áldozatjaik által, kiknek élén állt egyházmegyei algonok Róth Pál s ehez járulva az államsegély az egyházi főhatóság rendelkezési alapból segélye-zés, a szükséges papi fizetést biztosítván, ezen vallás és nemzetiügyi tekintetből nevezetes állo-másba folyó hó 14-én deési lelkész Kovács Samu iktatta be Berde Sándor papjelöltet, ki a kül-földi egyetemeken egy pár évi tanulmányai mel-lett társadalmilag is képesítve van fontos missió-jának eleget tenni.

— **A deési kisdudóvoda**, mely hazánkban egy a legrégibbek közül, mely 1847-ben nyílt meg, alapítva volt B. Szolnokmegye Deés városra a helyéltitű egyház és több lelkes honfiak, honleányok által, e ezéla hozott áldozatokból, — a napokban költözött be a város mint jelenlegi tulajdonosa által e ezéla vásárolt s átalakított ál-landó helyiségébe.

Piaczi árak.

Egy hektoliter	Sz.-Somlyó nov. 2.	Zilah okt. 27.	Tasnád nov. 2.	Sz.-Cséh nov. 1.	Kraszna nov. 6.
árak krajczárokbán					
Buza	602	630	650	720	630
Kétszeres	470	540	530	535	535
Rozs	470	455	500	455	520
Árpa	—	—	—	—	—
Zab	244	220	—	250	240
Tengeri	488	430	450	370	495
100 kő	—	—	—	—	—
Széna	—	300	300	500	—
1 kő	—	—	—	—	—
Marhabús	40	40	40	40	40

HIRDETÉSEK.

HIRDETÉS.

Közhirre tétetik, hogy azon nyomda-részvények, melyek november 16-kaig egészben befizetve nem lettek, ugyanaz nap d. u. 3 órakor a városház tanács-termében elárvereltetnek.

A sz.-somlyói nyomda-részvény-társaság igazgatósága.

1—1—84.

9239.—1883.

Árlejtési hirdetmény.

Szilágymegye törvényhatósága részére az 1884. év folyamán szükséges papir és egyéb irodai kellékek biztosítása végett Zilahon a megye székházánál folyó hó 25. d. e. 9 óra-kor nyilvános árlejtés fogván tartatni, arra vállalkozni óhajtok azon értesítéssel hivatnak meg, hogy az összes szükséglet kikiáltási ára 1523 frt 35 kr, mely összegnek 10% bánat-pénz gyanánt leteendő.

A beszerzendő irodai kellékek és papirok mintái, valamint azok egységi ára s a részle-tes feltételek a hivatalos órák alatt a megye aljegyzői irodájában megtekinthetők.

Az árlejtés megkezdéséig 50 krros bélyeg-gel ellátott s a szükséges bánatpénzt magukban foglaló írásbeli zárt ajánlatok is elfogadtatnak.

Zilah, 1883. nov. 6.

KOVÁCS LAJOS, főjegyző.

1.—1.—85.

Hirdetmény.

Az ippi, márkaszéki, porci és lecsméri földesuri italmérési jog jövő 1884-ik év január 1-ső napján kezdődő három egy-másután következő évre folyó évi novem-ber 25-én délelőtt 9 órakor Ippon a köz-ségháznál tartandó nyilvános árverésen ha-szonbérbe fognak kiadatni.

Sz.-Somlyó, 1883. nov. 4.

TAMKÓ BERTALAN, ügyvéd.

3.—1.—83.

Értesítés.

Tisztelettel értesitem Sz.-Somlyó város és vidéke hölgyközönségét, mi-szerint itt helyben, Kert-utca 245-ik sz. a. (Éder György gubás-mester há-zában)

női ruha-varrodát

nyitok, hol is minden, a női ruhák bármely divat szerinti gyors és pontos elkészítését lehető jutányos árban kész-séggel elvállalok.

Továbbá ajánlom magam a már kész ruhák más, újabb divatlap szerinti

átalakítására;

szóval bármely, a divatlapokon feltün-tetett, tetszés szerinti választással, leg-egyszerűbb kelméktől a legfinomabb selyem, bársony stb.-ig állítok elő meg-rendelésre, kifogástalanul tiszta kezeléssel.

T. hölgyeim becses pártfogását tisz-telettel kérve vagyok

Sz.-Somlyón, nov. 8. 1883.

Erdélyi Mihályné, női ruha-varró

Levélbeli megkeresések vagy házhoz hi-vások a sz.-somlyói nyomda-részvény-társaság helyiségébe (nevekre) is intézhetők.

80